

Маса голови у самців групи Д₁ менша контролю на 24,9%(P<0,05), а між групами Д₁ і К суттєвої різниці немає. За масою внутрішніх органів між групами різниці аналогічно немає. За масою “сирої” мездрованої шкірки самці груп Д₁ та Д₂ уступають контрольним аналогам відповідно на 11,6(P<0,001) та 8,5% (P<0,001), а за масою сухої шкірки уступають відповідно на 17,85(P<0,001) і 15,8%(P<0,001).

На основі отриманих досліджень по вивченню міжпородних особливостей формування продуктивних якостей молодняка кролів можна зробити наступні висновки:

Встановлено, що на основі однотипової годівлі середньо- добовий приріст у першій дослідній групі вище до контролю на 4,5%, а другої нижчі на 1,4% (>0,05), що пов'язано з фізіологічними, породними особливостями тварин.

Відмічено, що довжина тулуба, хвоста, висота вуха і обхват грудей у самців першої дослідної групи були вище до контролю відповідно на 3,9; 1,2; 10,5; і 7,1%, а у групі Д₂ на 0,9 - 3,2 %, при меншій довжині тулуба і хвоста відповідно на 2,6 та 4,8% (P<0,05).

Експериментально встановлено, що в кінці досліду довжина ості у кролів дослідних груп на загривку переважає контроль на 12,1- 18,2 %, а на середині спини у групі Д₁ більша на 6,1 % і на огузку на 2,6 %. Довжина пуху на загривку у кролів групи Д₁ переважає контроль на 12,5 % (P<0,05), а на середині спини була однакова з контролем, тоді як на огузку у групах Д₁ та Д₂ переважала контрольних аналогів на 7,4 %.

Виявлено, що сумарна маса внутрішніх органів у самців дослідних груп була менша до контролю на 0,7%, а маса сухої та мездрованої шкірок у дослідних групах уступає контроль відповідно на 15,8-17,85% (P<0,001) і 8,5-11,6% (P<0,001), а у масі туші між групами суттєва різниця відсутня.

Досліджено, що у самців дослідних груп Д₁ та Д₂ довжина всіх внутрішніх органів порівняно із контрольними аналогами менша: серця на 2,7% і 2,2%; легенів на 2,2%; нирок на 1,4% і 0,3%, а печінки на 0,3% більша за контрольну групу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акаевский А.И. Анатомия и физиология сельскохозяйственных животных / А.И. Акаевский. – М.: Колос, 1982. - С. 64.
2. Акимущкин И.И. Мир животных / И.И.Акимущкин - М.: Молодая гвардия, 1971. - С.150 - 158.
3. Білий Л.А. Кролівництво. Навчальний посібник для с/г технікумів / Л.А. Білий. - К.: Вища школа, 1983. - С.3–61.
4. Бобринський Н.А. Анатомия кролика / Н.А.Бобринський.-М.: Советская Азия.1967. - С. 24–46.
5. Плохинський Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинський . - М.: Колос, 1969. – 352 с.

Курта Ю.

Науковий керівник – доц. Поперечна Г. А.

СТРАХ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ФЕНОМЕН

Актуальність теми дослідження: події останнього століття свідчать про те, що наука і суспільство зіткнулися з фактом глобалізації відчуття страху до створеного самою ж людиною світу. Страх стає об'єктивним фактором, який впливає на процеси суспільного життя. Переосмислення стосунків людини з самою собою, з іншими людьми та суспільством в ситуації руйнації загальнолюдських моральних норм, життя з подвійними, потрійними життєвими стандартами і принципами, незвичної для людини відповідальності за свободу свого вибору приймає шизофренічний характер. Це вводить людину в афективний стан, де аргументи розуму не діють. Отже, людина ХХІ ст. опинилась у морально-психологічній регресії, яка призводить до зміни позитивного світогляду і утвердження фатального гіпоантропоцентризму, головною ознакою якого є страх.

Феномен страху не дає пересічному українцю діяти конструктивно, захищаючи свої соціально-політичні інтереси і права, руйнує гідність і звужує можливість розширення нового, позитивного світовідчуття і світорозуміння.

Кожній людині відомо почуття страху який є першопричиною людського існування, постійно спонукає до діяння, творчості, свободи і безсмертя. Думка про те, що страх можна подолати – велика ілюзія.

Жодна значуща подія в житті людини не відбувається без страху. І коли приходять Любов, Смерть або година Лиха, людина зустрічає їх через страх або зі страхом. Такі «зустрічі» перетворюють душу та розум будь – кого і кардинально змінюють, трансформують світовідчуття та світогляд людини, ментальність цілих народів, стають відправним моментом новітніх світових епох.

Страх – це негативна емоція, яка виявляє себе, коли виникає реальна чи надумана небезпека. З'являється почуття недостатньої надійності, небезпеки, і наближення нещастя. Інтенсивний страх є найнебезпечніший із усіх емоцій.

Стан наукового опрацювання проблеми характеризується неоднозначністю й суперечливістю. По-перше, феномен страху аналізується багатьма науковими галузями, що мають вузькоспеціалізовану мету дослідження. По-друге, власне філософського дослідження феномена страху у вітчизняній науці відверто бракує. Це пов'язано з комуністичною ідеологічною настановою, що страх породжується негативними соціокультурними інститутами (міфом, релігією, системою експлуатації тощо), яких радянське суспільство і держава були повністю «позбавлені». Через те позитивний філософський аналіз страху ніби втрачав будь-який сенс.

Функції та класифікація страху. Розв'язання проблеми класифікації страху можливе з позиції симптоматичного бачення цього феномена у відриві емоцій від безпосереднього носія (людини під час відчуття небезпеки) емоції в момент переживання дієвих реакцій. Класифікація феномену бачиться можливою за формами, реально-дієвими сферами, функціями та видами страху, які повторюються й переплітаються в постійній дихотомії, єдиному психофізіологічному та свідомо-суспільному бутті людини.

Форми страху є еквивокацією чистого феномена. Вони не існують окремо одна від одної та мають єдине метафізичне коріння. Іншими словами, людина (і суспільство) весь час живе у стані постійних змін форм страху, що є по-справжньому єдиним та нерозривним втіленням позасвідомого феномена.

Залежно від характеру загрози, енергетичної інтенсивності та специфіки переживання, страх може рухатись у достатньо широкому діапазоні відтінків і поділятися за ступенем вираження на такі **види**: хвилювання, неспокій, побоювання, боязнь, переляк, тривогу, власне страх та жах (трепіт, кошмар).

Страх як першофеномен архаїчної культури: психіка окремої людини несе в собі метафізичне воління «абсолютного Я», і тому у світовідчутті людини можуть панувати трансцендентні спогади – відчуття, які мають екзистенційне значення для всього життя людини, особливо в ранньоісторичний період її існування. Трансцендентне воління трансформується в різноманітні нумінозні передвідчуття – образи, це може бути передчуттям смерті, занедбаність, покинутість у світі тощо.

Самотність і страх стали первино-якісними елементами світовідчуття, які відрізняють людське існування від тваринного і усвідомлюються як болісні відчуття, яких треба позбутися.

Феномен страху тією чи іншою мірою відігравав роль «творця» або був обов'язковим компонентом багатьох архаїчних традицій, обрядів, ритуалів, культів, які згодом лягли в основу національних культур, ментальності та характеру того чи іншого народу.

Об'єктивізація страху Смерті, Року і його проєкції в первісних формах релігії визначає місце феномена страху в первісному відчутті людиною самої себе у світі та її соціокультурні проєкції. трансцендентного страху на міфологічні категорії смерті, року і пов'язаного з ними обрядом поховання, у ставленні первісного суспільства до померлих.

Феномен страху знаходить своє вираження в уявленнях про богів, у магіко-релігійних ритуалах, у нормах суспільної поведінки.

Об'єктивізація трансцендентного страху на світ богів: Страх і Жах у міфологічній свідомості стають головними атрибутами могутності давніх богів як представників іншого світу, який існує паралельно з людським і від якого людина залежить. Проте існуючий космічний хаос постійно треба упокорювати – приборкати Жахом, який є найбільш загрозливим проявом Космічної сили Долі (Ніщо), і тому, трансцендентний страх виступає

амбівалентною силою, яка обов'язково повинна бути культурно оточена, магічно стримана спочатку пантеоном богів, а з часом – Єдиним, всемогутнім та верховним Богом.

Мінімізація страху в магіко – релігійних ритуалах і святах: Головну роль у ранньому періоді розвитку людства, у гармонізації «Я – свідомості» та позасвідомого, виконував шаман-чаклун. Ця людина інтегрувала первісний колектив за рахунок нелюдських здібностей і вмінь «лікувати», «повертати» представників племені зі стану одержимості тваринними афектами.

Традиційно – релігійні свята приховують метафізичну єдність різних форм страху і, водночас, на короткий час дають «вихід» у межах «перевернення» культурних меж через емоційну розрядку страху – туги, чим наділяють предметно – застигли страхи новою силою.

Феномен страху в координації державно - суспільної поведінки індивіда: застосування феномена страху в процесі соціального виховання починається з раннього дитинства за рахунок механізму “засудження” або “схвалення” поведінки дитини. Цей же принцип покладений в основу законслухняної поведінки людини у ранніх державах.

Сучасне західноєвропейське суспільство знаходиться саме в такому стані – стані відчуженості людської екзистенції від трансцендентного, схованої зради, запобігання «Я - свідомості» від ірраціонального, а значить, утилітарно необхідного. Західноєвропейська людина занурюється в емоційно-нейтральні зв'язки і цим відокремлюється від свого внутрішнього світу, власної екзистенції, які суспільством усвідомлюються як малоефективні у постійній боротьбі за більш високий ступінь соціальної ієрархії, кар'єрному рості та процесі виробництва. У сучасника зникає щира емоційна забарвленість, зацікавленість у дослідженні реальності. Завдяки цьому суспільство поринає в нудьгу і штучний пошук новітніх насолод та яскравих вражень.

Сучасна людина, що зайняла активну життєву позицію лідерства в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, зобов'язана навчитися технологічно переборювати екстремальні ситуації, що повторюються часом усвідомлюються як безнадійні. Тобто, треба вміти постійно жити «зі страхом» й визнавати в ньому свого «партнера», мобілізувати й адаптувати свої психофізіологічні та інтелектуальні здібності до ризику. В результаті цього, страх стає механічним засобом, який порушує принципи гуманізму сучасної цивілізації й перетворює людину в істоту, що втратила свою екзистенційну сутність і сліпо блукає в коридорах свого штучного буття.

Таким чином, проблема страху, хоч і сягає корінням у далеке минуле, все ще є актуальною й завжди буде нею залишатися, адже поки існує людина, разом з нею існуватиме і страх.

Страх - це стандартна захисна функція організму. Але слід пам'ятати, що часом він стає постійним і заважає жити, перетворюючись у фобію. Починаючи з 1894 року, (з моменту народження психоаналізу), питання про страх залишається в центрі уваги аналітиків, які за цей час не прийшли до єдиного рішення цього питання. Однак вони зуміли поставити його так, щоб з'явився привід для подальших роздумів. Психоаналіз розрізняє страх і фобію (острах). Боятися можна темряви, замкнутого простору, павуків, уколів, навіть іноземців, а ось причина страху незрозуміла, і страх не викликаний тим чи іншим предметом чи подією, а незрозумілою небезпекою, «яку потрібно виявити». Коли ми маємо справу зі страхом, то не можна сказати, чого конкретно ми боїмося, оскільки виникає він без видимої причини. Але це не означає, що причина відсутня зовсім, і порятунку від страху не існує. На відміну від фобії, страх не виконує ніякої охоронної функції. Якщо фобія нагадує про небезпеку, від якої потрібно захищатися, тобто активізує ваш потенціал і змушує приймати правильне рішення. А страх, навпаки являє «безпорадність перед видом небезпеки». Він не дозволяє правильно оцінити ситуацію і прийняти правильне рішення, а в багатьох випадках ставить під загрозу саме життя. Звичайно можна позбавити людину від фобії перед комахами або перед чимось іншим, але страх, який знаходиться в самій основі становлення суб'єкта, не буде порушено, він зміститься на інший об'єкт. На місце, яке звільняється приходять новий об'єкт, адже краще боятися чогось конкретного, позбутися від можливої зустрічі з таким об'єктом і таким чином контролювати свої почуття, ніж піддатися невизначеному страху. З цієї причини, психоаналіз не бачить цінності в побутових порадах як позбутися страху, по-перше, тому що

універсальних і придатних в будь-якій ситуації порад не існує. По-друге, проста адаптація до того чи іншого об'єкта фобії ще не позбавить людину страху.

Більшість своїх страхів ми можемо подолати самостійно, причому нерідко загальновідомим методом: клин клином вибивати треба. Якщо боїшся висоти – стрибни з парашутом; виникає страх перед великою аудиторією – використовуй всі можливості публічно виступити, і через деякий час все це як рукою зніме! Принаймні, спробувати варто.

Таким чином, страх є невід'ємним елементом людської екзистенції. Пізнання його поглиблює наші уявлення про виміри людського буття і дозволяє боротися з різними видами страхами, щоб сміливо та впевнено крокувати своїм життям, не витрачаючи його на всілякого роду дрібниці.

Липчук З.

Науковий керівник – доц. Шевчик Л. О.

РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РЕПРОДУКТИВНОЮ ПОВЕДІНКОЮ МОРСЬКИХ СВИНОК

Актуальність дослідження полягає в аналізі репродуктивної поведінки тварин як критерію самопочуття окремих особин і, як наслідок, стану популяції даного виду.

Мета дослідження: вивчення репродуктивної поведінки морських свинок.

Наукова новизна полягає в аналізі різних аспектів репродуктивної поведінки морських свинок, як одного з найбільш поширених видів домашніх тварин.

Матеріали і методика досліджень. Для проведення дослідження було відібрано трьох дорослих (ad) самок віком 9-10 місяців і одного самця (ad), котрих посадили в чисту продезінфіковану клітку. На вигляд тварини були бадьорими, з гладкою блискучою шерстю, середньої вгодованості. В процесі виконання роботи знімали основні морфо метричні проміри: довжину тіла (L), котру вимірювали від кінця морди до анального отвору, та вагу тіла (m). При вивченні поведінки тварин користувалися візуальними методами дослідження.

Результати експериментальних досліджень.

Під час тічки самки проявляли занепокоєння і навіть відмовлялися від їжі. Після парування самок відсадили. Через 1 -2 години ми знову помістили їх в клітку до того ж самця для повторного парування [1, 2].

Після успішного запліднення, поведінка самки у перші тижні залишалася незмінною. Першою ознакою вагітності слугувала відсутність наступної тічки приблизно через 16 днів після парування. Вагітних самок відсадили в індивідуальні родильні клітки. За літературними даними перші два тижні вага самок залишається практично незмінною, починаючи з 4 тижня вона стрімко зростала залежно від кількості плодів. Свинки набирали вагу протягом всієї вагітності. Починаючи з 20 – 25 дня при обстеженні нижньої частини живота самки (робити це треба обережно) можна промацати плід, що розвивається [3].

У другій половині вагітності зі свинками необхідно поводитися особливо дбайливо: як можна рідше оглядати гніздовий будиночок і чистити клітку, переміщати їх з місця на місце, оскільки зайве хвилювання, неакуратне поводження з тваринами можуть привести до викидня. Всі самки в період вагітності отримували їжу, багату на вітаміни і білок. Для початку порцію їжі збільшили на одну третину. У другій половині вагітності самки отримували їжі в два рази більше, ніж зазвичай. Частину клітки ми затінили і поставили поїлки з водою. За кілька днів до окоту у самок спостерігалася підвищена спрага, тому воду ($t = 18^{\circ} - 20^{\circ} \text{C}$) в поїлці міняти частіше.